

Justis- og beredskapsdepartementet
Pb 8005 Dep.
0030 OSLO

Grimstad, 09.12.2021

Høringssvar – endringer i straffeloven og skadeserstatningsloven (skjult personforfølgelse).

Vi takker for muligheten til å gi innspill til høringen.

Stine Sofies Stiftelse er en ideell organisasjon som arbeider for en barndom uten vold og overgrep. Vi jobber med å forebygge og avdekke vold og overgrep mot barn, og ivareta de barna som har vært utsatt for vold og overgrep. Stine Sofie Senteret er et mestringssenter for voldsutsatte barn. På Senteret og gjennom vår juridiske veiledningstjeneste møter vi hvert år mange hundre barn og deres omsorgspersoner – og får ta imot og høre barnas historier og erfaringer etter å ha vært utsatt for vold og overgrep.

Stine Sofies Stiftelse støtter i all hovedsak lovforslagene om å gjøre det straffbart å forfølge en person i det skjulte og styrke vernet mot krenkende fotografering og filming. Vi har likevel noen kommentarer og innspill til lovforslaget. Vårt hovedfokus er de barn og unge som har opplevd vold og som vokser opp med en barndom preget av trusler og redsel.

Barnekonvensjonen artikkel 19 forplikter staten til å beskytte barn og unge mot alle former for vold, fysisk eller psykisk. Det følger av barnekonvensjonen artikkel 39 at staten er forpliktet til å treffe nødvendige tiltak for å følge opp og rehabilitere barn som har vært utsatt for vold. Å sette inn tiltak for å beskytte barn mot forfølgelse og trusler er i tillegg viktig for å kunne oppfylle barns rett til liv og utvikling (art. 6) og for å kunne delta i lek og fritidsaktiviteter (art. 31).

Vi ber om at videre lovarbeid har et større fokus på barnekonvensjonen og barns rettigheter etter barnekonvensjonen. Slik vi leser høringen har dette ikke blitt tillagt nok oppmerksomhet i dette arbeidet.

Gjentatt

I lovforslaget er det foreslått at det skal være krav om gjentatte handlinger mot fornærmede som vilkår for å kunne straffe den som forfølger noen i den skjulte.

Vi møter barn og foreldre som har levd med vold og trusler over år. Mange må flykte til krisesenter for å få vern mot nye overgrep. Selv etter at voldsutøver har flyttet ut eller etter at barna og omsorgspersonen har etablert seg på ny, opplever mange fortsatt psykisk vold i form av trusler og forfølgelse. Barn forteller om situasjoner der de ser en foreldre kjøre rundt skoleområdet eller andre steder barna er, som skaper utrygghet og redsel for barna. For barn er det også alvorlig å være vitne til vold og trusler mot en av sine foreldre, som oftest skjer truslene mot mor. Det vil i tillegg kunne ramme omsorgsevnen til den forelderen som lever i konstant frykt.

For mange barn og unge vil det være alvorlig, selv om den skjulte forfølgelsen ikke har skjedd gjentatte ganger. Det er også et poeng at personforfølgelsen kan ha foregått gjentatte ganger, men at det kan være tilfeldig om det oppdages og vanskelig å bevise at det har skjedd flere ganger. Stine Sofies Stiftelse mener derfor at det ikke skal være vilkår om gjentatte handlinger for å kunne straffes.

Personforfølgelse

I høringen er det vist til at forfølgelsen kan skje f.eks. ved å fysisk følge etter noen, eller at man kikker på noen i det skjulte. Barn og andre opplever i dag også trusler og overvåkning som skjer digitalt. Det kan være meldinger på sosiale medier som er mer eller mindre åpenlyse eller det kan tenkes mange andre måter man forsøker i det skjulte å «stalke» digitalt. Forfølgelse som skjer digitalt må derfor etter vår vurdering også inngå som en del av straffebestemmelsen.

Egnet

Videre er det foreslått at det skal være et vilkår at personforfølgelsen er «egnet» til å fremkalle frykt eller engstelse.

For det første vil vi påpeke at trusler mot barn kan ta ulike former. Noen av truslene kan for utenforstående fremstå som positive meldinger, mens det for barna kan oppleves som truende og utnytte deres lojalitet til foreldre og andre nære relasjoner.

For det andre så er det ikke likegyldig hvem som forfølger. Det kan være en nabo som har begått overgrep, eller en foreldre eller andre i nær relasjon som har begått overgrep eller andre former for vold. Det er da forhold ved denne aktuelle personen som kan gi en reell engstelse. Straffebudet må derfor ta innover seg at tidligere relasjon og hendelser, inkludert straffedom, kan medføre at personforfølgelsen er «egnet» til å fremkalle frykt.

Hemmelig – krenkende – fotografering

Stine Sofies Stiftelse støtter forslaget om strafferettslig vern mot krenkende fotografering. Barn og unge er sårbare og barnekonvensjonen art. 16 gir også barn et særskilt vern mot inngrep i barns privatliv. Det er i dag straffbart å dele bilder som er krenkende eller åpenbart er av privat karakter. Det etter vår vurdering naturlig og riktig at også det å fotograferer krenkende bilder skal kunne straffes.

Det er foreslått at straffebestemmelsen ikke skal ramme åpenlys fotografering, men fotografering som skjer i det skjulte. Det skal heller ikke være straffbart dersom fotograferingen skjer utendørs, f.eks. barn som oppholder seg i hagen eller utenfor skole/barnehage.

Som begrunnelse vises det til at den enkelte ved åpenlys fotografering har bedre muligheter til å forhindre fotografering, eventuelt ved å fjerne seg fra det aktuelle stedet.

Det er imidlertid ikke like enkelt for barn og unge å forhindre fotografering. For det første kan det for små barn være vanskelig å forstå konkret hva som skjer. Det kan også være vanskelig for eldre barn og unge å forhindre fotografering på samme måte som voksne, som ofte vil ha større mulighet for å kunne beskytte seg selv. Det kan fremstå som et lite paradoks at det ikke skal være straffverdig å ta krenkende foto dersom det skjer åpenlyst. Vi mener derfor at det ikke skal være krav om at fotograferingen skjer i det skjulte. Det avgjørende bør være om bildet eller handlingen er krenkende eller åpenbart privat karakter. Det bør utredes nærmere om også fotografering av barn og unge som lever med trusler om vold, bør ha mulighet til bedre vern mot fotografering/kikking utendørs, som f.eks. hjemme i hagen eller på skolen/barnehagen der det er viktig at de kan føle seg trygge.

Kikking

Det er stilt spørsmål om enkeltstående tilfeller av skjult «kikking» inn i boliger og lignende, hvor det ikke samtidig filmes eller fotograferes, bør kriminaliseres.

Noen barn og unge opplever å bli forfulgt, som kan være del av en negativ sosial kontroll. Andre har erfart at noen kikker inn på rommet, eller tar bilde, som et forvarsel om planlegging for senere overgrep eller andre former for vold eller krenkelser. Bruk av kikkert eller droner gjør det mulig å forfølge og overvåke fra avstand.

Etter vår vurdering må enkeltstående kikking og observasjon, med eller uten kikkert/teleskop, kunne være straffbart, spesielt der barn og unge er fornærmet.

Forebyggende – ordlyd

Avslutningsvis vil vi påpeke at for de fleste barn og unge som vokser opp i dag, er bruk av mobil og kamera svært tilgjengelig og det er vanlig å ta bilder av seg selv og andre og er en viktig måte å kommunisere på. Det er derfor viktig at vilkårene for straff kommer mest mulig tydelig frem, både for å oppnå at straffebudet skal ha en preventiv effekt og forhindre at unge mennesker blir idømt straff uten at de har fått mulighet til å få god nok kunnskap og informasjon om hva som er straffbart. Begrep som «i hemmelighet uberettiget» er et noe uklart/uvant begrep. Vi tillater oss å oppfordre departementet til å innhente innspill fra unge spesielt med tanke på innhold og ordlyd i straffebudet.

Med vennlig hilsen

Ada Sofie Austegard
Generalsekretær
Stine Sofies Stiftelse

Line Duesund Svendsen
Juridisk rådgiver

www.stinesofiesstiftelse.no